

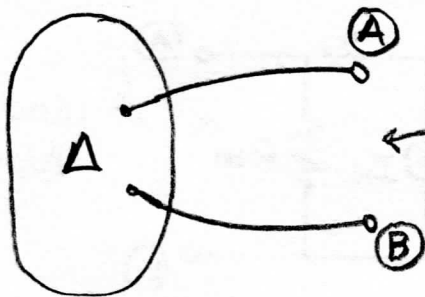
7) Θεώρημα Thevenin - Norton

7.1) Διατύπωση του Θεωρήματος

Το Θεώρημα Thevenin - Norton είναι ένα από τα σημαντικότερα θεωρήματα που αφορούν τη θεωρία κυκλωμάτων. Είναι πάρα πολύ χρήσιμο θεωρήμα γιατί μπορεί να απλοποιήσει σύνθετα δίκτυα, και να κάνει πολύ εύκολη τη μελέτη τους οταν αυτά εξετάζονται από δύο συγκεκριμένους ακροδέκτες

Παρακάτω διατυπώνουμε το θεώρημα

α) Στο συνεχές ρεύμα

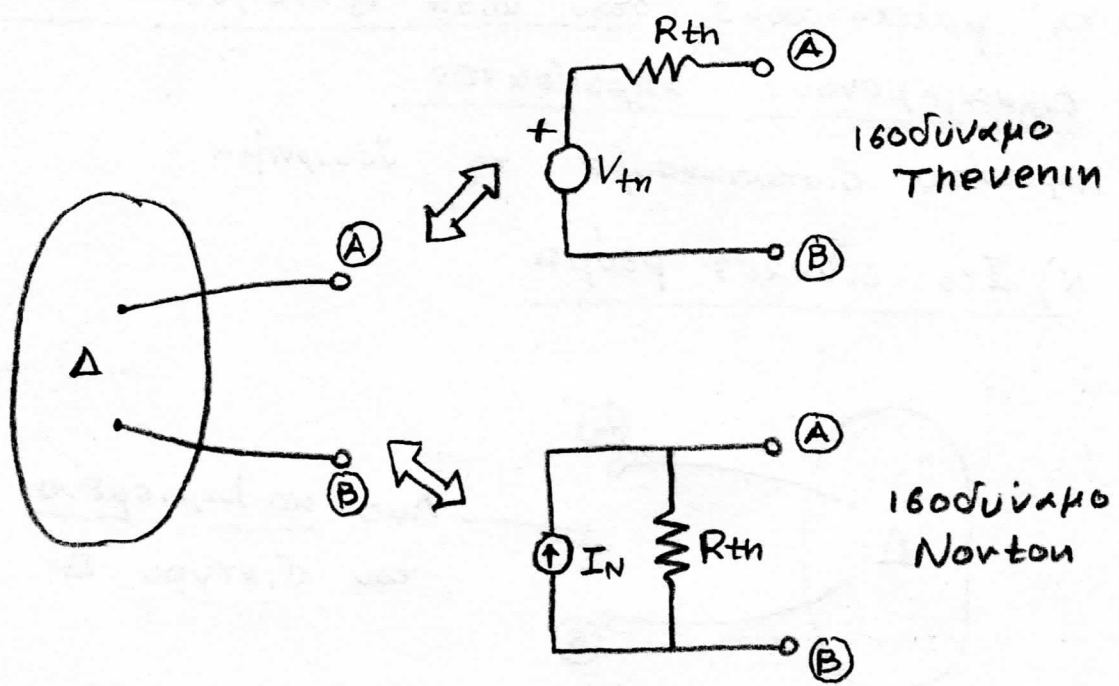
← Δύο καθορισμένοι ακροδέκτες του δικτύου Δ

Δ → τυχόν πλ. δίκτυο (γραμμικό)

αποτελούμενο από πηγές τάσης και ρεύματος (σε πρώτη φάση θεωρούμε ότι οι πηγές είναι ανεξάρτητες) και ωμικές αντιστάσεις

- Το θεώρημα Thevenin - Norton λέει τα εξής:

Το δίκτυο Δ , εξεταζόμενο από τους ακροδέκτες του (A) και (B) έχει 2 ισοδύναμα δίκτυα πολύ απλής μορφής (βλ. σχήμα)

- Το ισοδύναμο Thevenin αποτελείται από μια πηγή τάσης με τιμή V_{th} και μια αντιστάση, εν σειρά, με τιμή R_{th}

- Το ισοδύναμο Norton αποτελείται από μια πηγή ρεύματος με τιμή I_{Norton} και μια αντιστάση παράλληλα, με την ίδια τιμή R_{th}

Προφανώς ισχύει $V_{th} = R_{th} \cdot I_{Norton}$

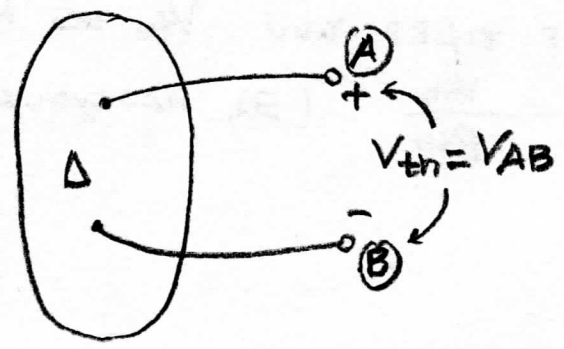
(Τα ισοδύναμα Thevenin και Norton είναι και μεταξύ τους ισοδύναμα)

Το προφανές ερώτημα είναι:

- Πως θα υπολογισθούν οι τιμές V_{th} , I_N , R_{th} ;

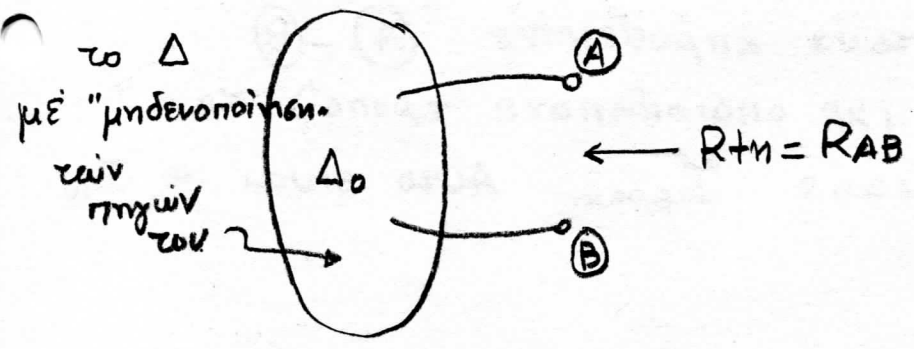
Παρακάτω δίδεται η απάντηση:

- Υπολογισμός V_{th}

Η τάση V_{th} είναι ακριβώς η τάση V_{AB} όπως υπολογίζεται (με οποιοδήποτε τρόπο) στο δίκτυο Δ .

- Υπολογισμός R_{th}

Η αντίσταση R_{th} υπολογίζεται ως εξής:

Στο αρχικό δίκτυο Δ "μηδενοποιούμε" όλες τις πηγές τάσης του

δηλαδή: - Ανακαθιστούμε όλες τις πηγές τάσεως με βραχυκύκλωμα

- Ανακαθιστούμε όλες τις πηγές ρεύματος με ανοικτοκύκλωμα

Προκύπτει έτσι ένα νέο δίκτυο, το Δ_0 , το οποίο αποτελείται μόνον από ωμικές αντιστάσεις

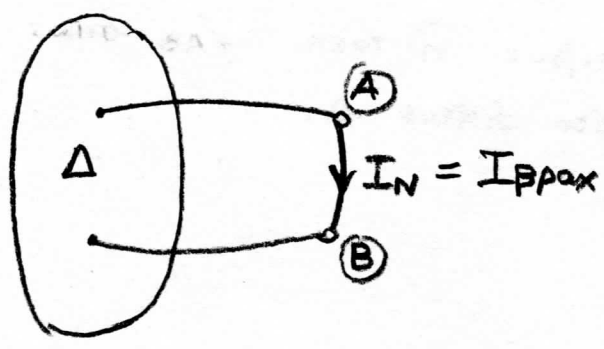
στη συνέχεια υπολογίζουμε (με οποιοδήποτε τρόπο) την αντίσταση R_{AB} που "φαίνεται" από τους κροδείτες $(A) - (B)$. Αυτή είναι η R_{th}

Υπολογισμός I_N

α' τρόπος

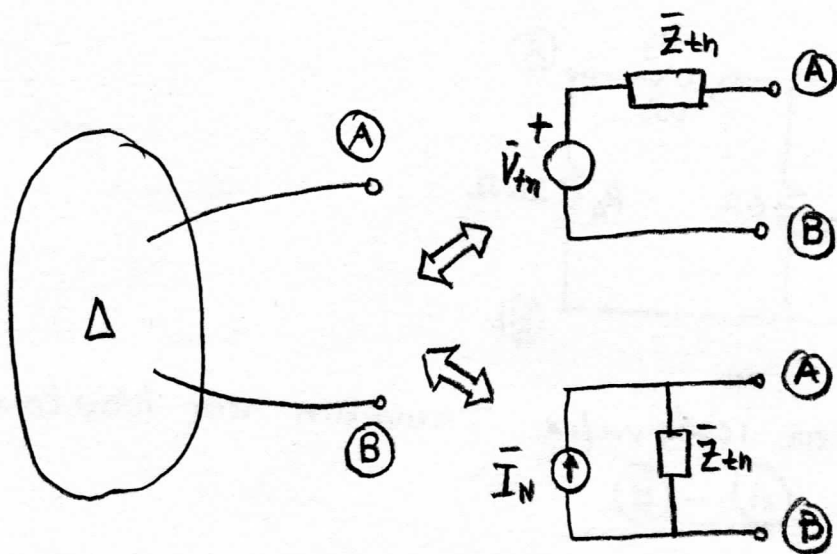
- Αν γνωρίζουμε τις τιμές των V_{th} και R_{th} τότε θα ισχύει $I_N = \frac{V_{th}}{R_{th}}$ (βλ. προηγούμενα)

β' τρόπος

Βραχυκυκλώνουμε τους κροδείτες $(A) - (B)$ και υπολογίζουμε (με οποιοδήποτε τρόπο) το ρεύμα βραχυκύκλωσης $I_{\beta\rho\alpha\chi}$. Αυτό είναι το I_N

β) Διατήρηση του Θεωρήματος Thevenin-Norton στο Εναλλασσόμενο Ρεύμα

Στο Ε.Ρ. δεν έχουμε σημαντικές διαφορές στη διατήρηση του Θεωρήματος, παρα μόνον:

- Όλες οι πηγές του Δ (τάσης και ρεύματος) πρέπει να έχουν την ίδια κυκλική συχνότητα ω
- Τα \bar{V}_{th} , \bar{I}_N είναι τώρα phasors και αντί R_{th} (στο Σ.Ρ.) έχω \bar{Z}_{th} (σύνθετη αντίσταση)

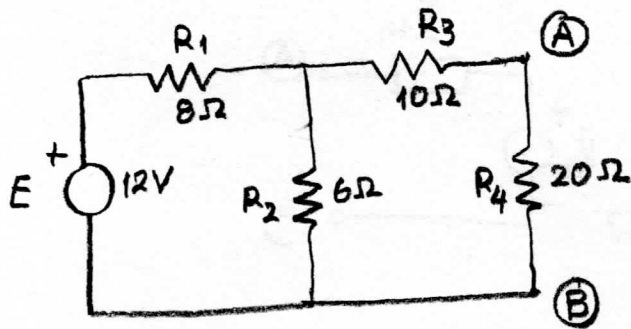
Όπως προαναφέρθηκε για τον υπολογισμό των \bar{V}_{th} , \bar{I}_N , \bar{Z}_{th} μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοσδήποτε τρόπος και τεχνική και βέβαια τα πάντα εξαρτώνται από την πολυπλοκότητα του δικτύου Δ

Θα ακολουθήσουν παραδείγματα:

7.2 Παραδείγματα

Παράδειγμα 1 (Κύκλωμα συνεχούς ρεύματος)

Δίδεται το δίκτυο του σχήματος

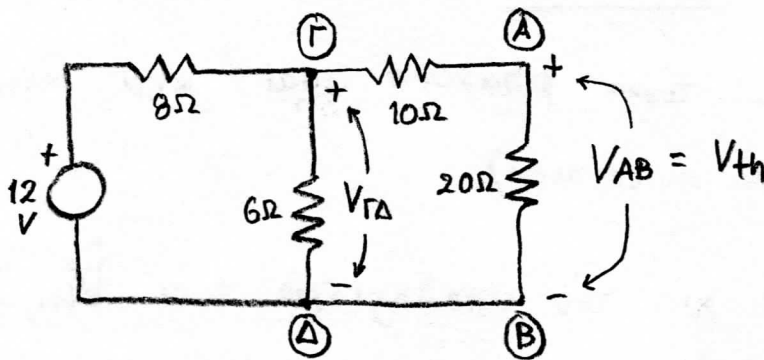

Να βρεθούν τα ισοδύναμα Thevenin και Norton από τα σημεία (A) - (B)

Απ/

- υπολογισμός V_{th}

θα είναι $V_{th} = V_{AB}$

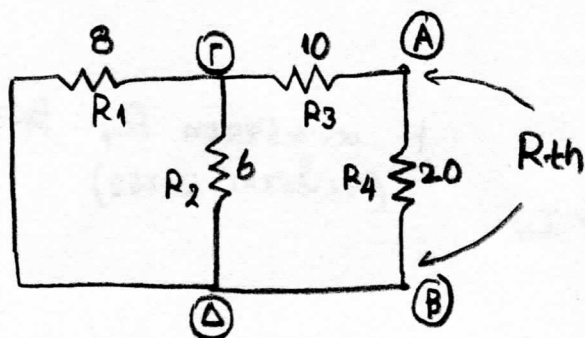
- βρισκω πρώτα των $V_{\Gamma\Delta}$ (Σεωρ Millman)

$$V_{\Gamma\Delta} = \frac{12 \cdot \frac{1}{8}}{\frac{1}{8} + \frac{1}{6} + \frac{1}{10+20}} \Rightarrow V_{\Gamma\Delta} = \frac{60}{13} = 4.615 \text{ Volts}$$

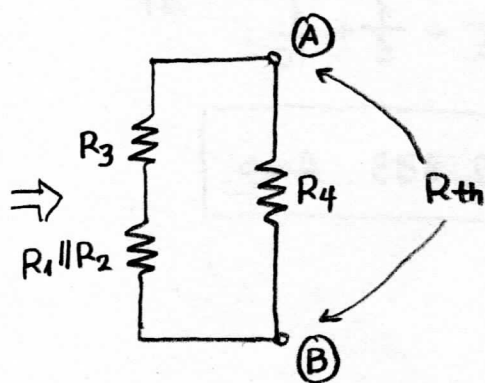
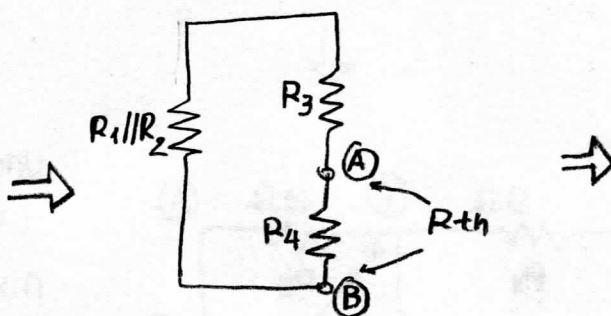
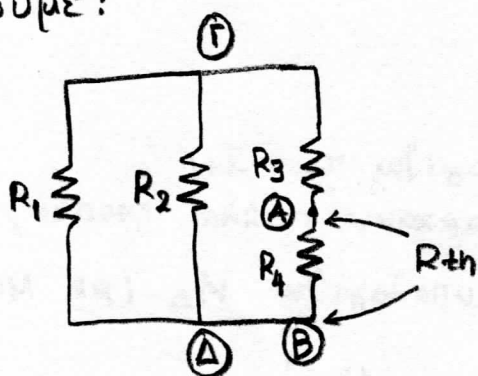
οπότε $V_{AB} = V_{th} = V_{\Gamma\Delta} \frac{20}{10+20} \Rightarrow V_{th} = 3.077 \text{ Volts}$

- Υπολογισμός R_{th}

Μηδενοποιώ (βραχυκυκλώνω) την πηγή E

έχουμε:

$$\text{όπου } R_{th} = R_4 \parallel (R_3 + (R_1 \parallel R_2))$$

$$\text{όπου } R_1 \parallel R_2 = \frac{R_1 R_2}{R_1 + R_2} = \frac{8 \cdot 6}{8 + 6} = \frac{24}{7} \Omega$$

$$\text{άρα } R_3 + (R_1 \parallel R_2) = 10 + \frac{24}{7} = \frac{94}{7} \Omega$$

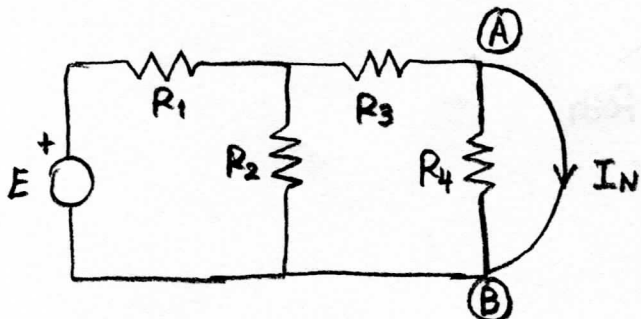
και τελικά:

$$R_{th} = 20 \parallel \frac{94}{7} = \frac{20 \cdot \frac{94}{7}}{20 + \frac{94}{7}} = \frac{940}{117} \Omega = 8.034 \Omega$$

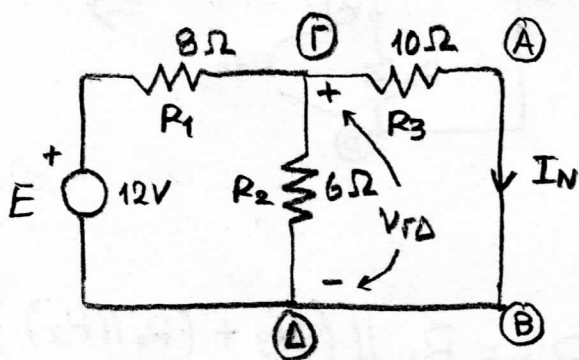
$R_{th} = 8.034 \Omega$

- Υπολογισμός I_N

βραχυκυκλώνω τα σημεία (A) - (B)

Η αντίσταση R_4 βραχυκυκλώνεται (τιθεται εκτός)

υπολογίζω το I_N
(υπάρχουν πολλοί τρόποι)

π.χ υπολογίζω $V_{\Gamma\Delta}$ (με Νι-λσον)

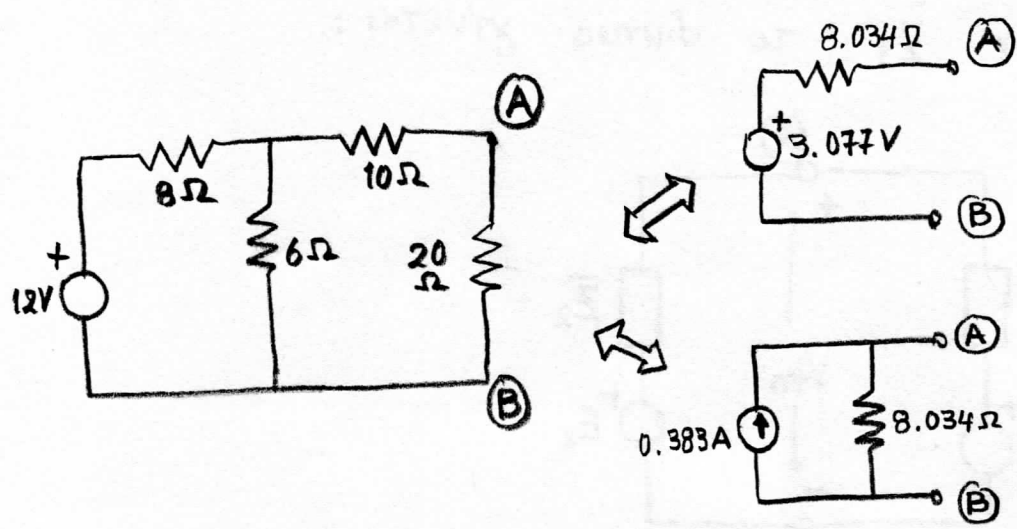
$$V_{\Gamma\Delta} = \frac{12 \cdot \frac{1}{8}}{\frac{1}{8} + \frac{1}{6} + \frac{1}{10}} = \frac{180}{47} = 3.83 \text{ V}$$

$$\text{αρα } I_N = \frac{V_{\Gamma\Delta}}{R_3} = \frac{V_{\Gamma\Delta}}{10} \Rightarrow \boxed{I_N = 0.383 \text{ Amp}}$$

επαλήθευση

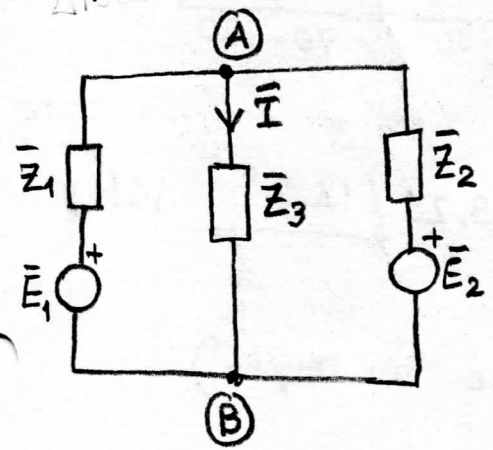
$$I_N = \frac{V_{th}}{R_{th}} = \frac{3.077 \text{ V}}{8.034 \Omega} = 0.383 \text{ Amp}$$

Δηλ το δίκτυο έχει τα δύο ισοδύναμα (ως προς A-B)

Παράδειγμα 2 (κύκλωμα εναλλασσομένου ρεύματος)

Για το δίκτυο του οχήματος, δίδονται οι τιμές:

$$\bar{E}_1 = 100 \angle 40^\circ \text{ V}, \quad \bar{E}_2 = 80 \angle -25^\circ \text{ V}$$

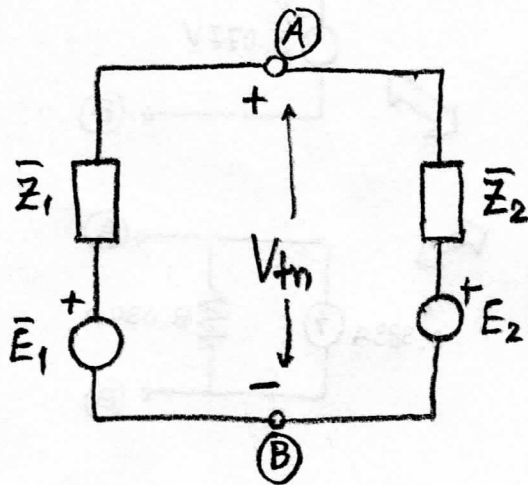
$$\bar{Z}_1 = 50 + j30 \Omega, \quad \bar{Z}_2 = 70 - j20 \Omega$$

$$\bar{Z}_3 = 10 + j2 \Omega$$

- Αφαιρέστε την \bar{Z}_3
- Υπολογίστε το ισοδύναμο Thevenin από τα άκρα (A) - (B)
- Υπολογίστε το ρεύμα \bar{I} που διαρρέει των \bar{Z}_3

Απ/

Αφαιρούμε τον \bar{Z}_3 , το δίπλωο γίνεται:

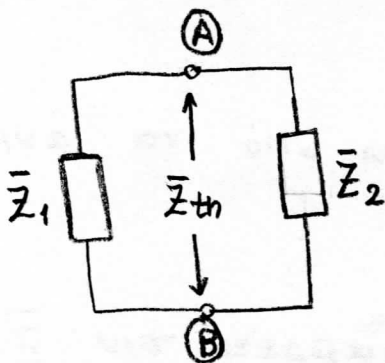

- υπολογίζουμε την $V_{th} = V_{AB}$ (εφ. θεωρ. Millman)

$$\bar{V}_{th} = \frac{\bar{E}_1 \frac{1}{\bar{Z}_1} + \bar{E}_2 \frac{1}{\bar{Z}_2}}{\frac{1}{\bar{Z}_1} + \frac{1}{\bar{Z}_2}} = \frac{100/40^\circ \frac{1}{50+j30} + 80/-25^\circ \frac{1}{70-j20}}{\frac{1}{50+j30} + \frac{1}{70-j20}}$$

$$= \frac{1.715/9.0^\circ + 1.099/-9.05^\circ}{0.0283/-10.2^\circ} \Rightarrow \bar{V}_{th} = 98.26/12.2^\circ \text{ Volts}$$

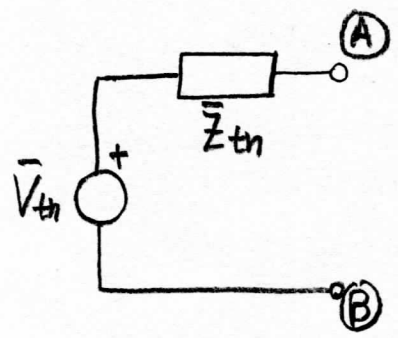
- υπολογίζουμε τον \bar{Z}_{th} (Μηδενποιούμε τις πηγές)

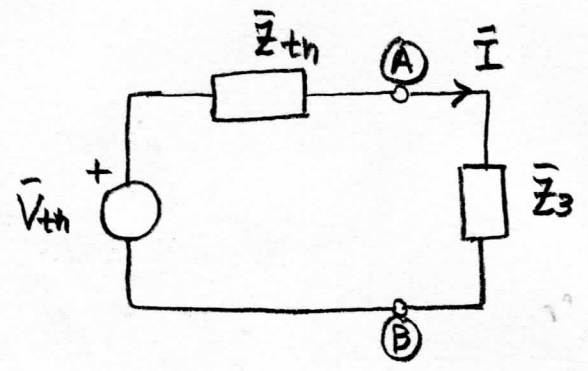
$$\bar{Z}_{th} = \bar{Z}_1 \parallel \bar{Z}_2 = \frac{\bar{Z}_1 \cdot \bar{Z}_2}{\bar{Z}_1 + \bar{Z}_2}$$

$$\Rightarrow \bar{Z}_{th} = 28.3/51.9^\circ \Omega$$

Άρα το ισοδύναμο Thevenin θα είναι:

- Συνδέουμε στα άκρα (A) - (B) την \bar{Z}_3 και υπολογίζουμε το ρεύμα \bar{I}

$$\bar{I} = \frac{\bar{V}_{th}}{\bar{Z}_{th} + \bar{Z}_3} = \frac{98.26 / 12.2^\circ}{28.3 / 51.9^\circ + (10 + j2)}$$

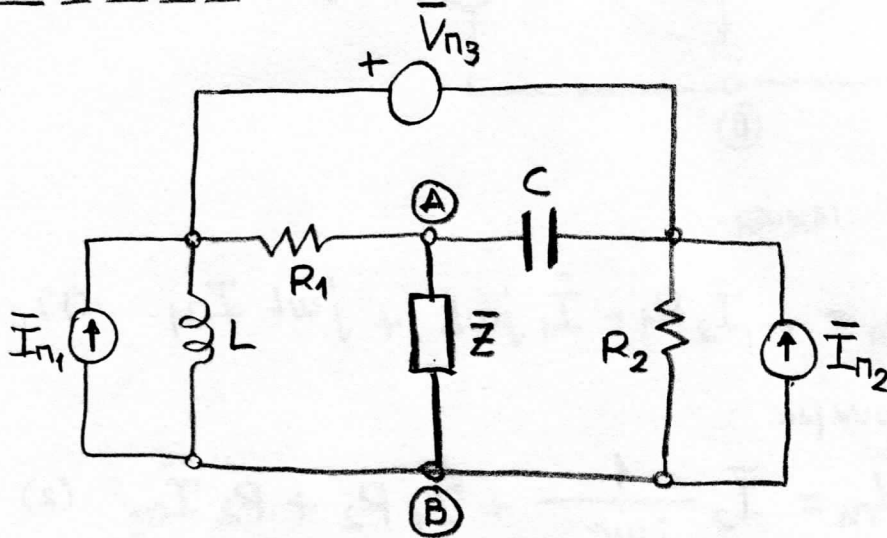
$$\Rightarrow \bar{I} = 2.339 - j1.311 \text{ A} = 2.681 / -29.3^\circ \text{ A}$$

Ασκύβεις

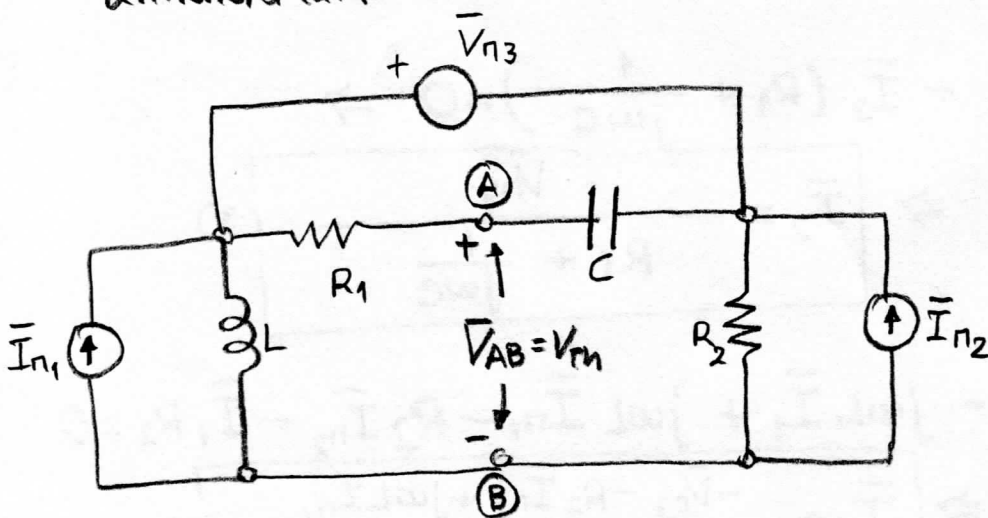
ΑΣΚ-1

Το δίκτυο του σχήματος βρίσκεται στην Η.Μ.Κ. (Ημιτονική Μόνη Κατάσταση). Θεωρείστε γνωστές τις τιμές των $R_1, R_2, L, C, \omega, \bar{I}_{\pi_1}, \bar{I}_{\pi_2}, \bar{V}_{\pi_3}$

- Να βρείτε το ισοδύναμο Thevenin από τα σημεία (A)-(B) αφαιρώντας την αντίσταση αυτή \bar{Z}

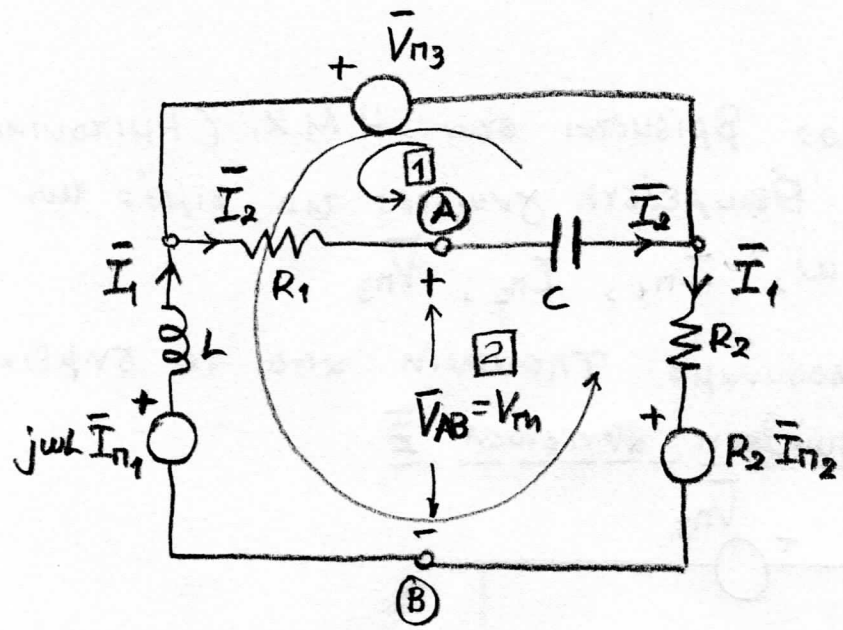

Απ/ Σύμφωνα με την εκφώνηση αφαιρούμε την \bar{Z} , το δίκτυο απλοποιείται:

∴ υπολογίσουμε την $\bar{V}_{AB} = \bar{V}_{TH}$

Συμπέρα εδώ να μετατρέψουμε τις 2 πηγές ρεύματος σε πηγές τάσης (69)

Προφανώς θα ισχύει

$$\bar{V}_{AB} = \bar{V}_{TH} = -\bar{I}_2 R_1 - \bar{I}_1 j\omega L + j\omega L \bar{I}_{n1} \quad (1)$$

ή ισοδύναμα :

$$\bar{V}_{AB} = \bar{V}_{TH} = \bar{I}_2 \frac{1}{j\omega C} + \bar{I}_1 R_2 + R_2 \bar{I}_{n2} \quad (2)$$

άρα πρέπει να βρούμε τα ρεύματα \bar{I}_1, \bar{I}_2 . Αυτά είναι εύκολο!

N.T.K. [1]: $-\bar{V}_{n3} + \bar{I}_2 (R_1 + \frac{1}{j\omega C}) = 0 \Rightarrow$

$$\Rightarrow \bar{I}_2 = \frac{\bar{V}_{n3}}{R_1 + \frac{1}{j\omega C}} \quad (3)$$

N.T.K. [2]: $-\bar{V}_{n3} - j\omega L \bar{I}_1 + j\omega L \bar{I}_{n1} - R_2 \bar{I}_{n2} - \bar{I}_1 R_2 = 0$

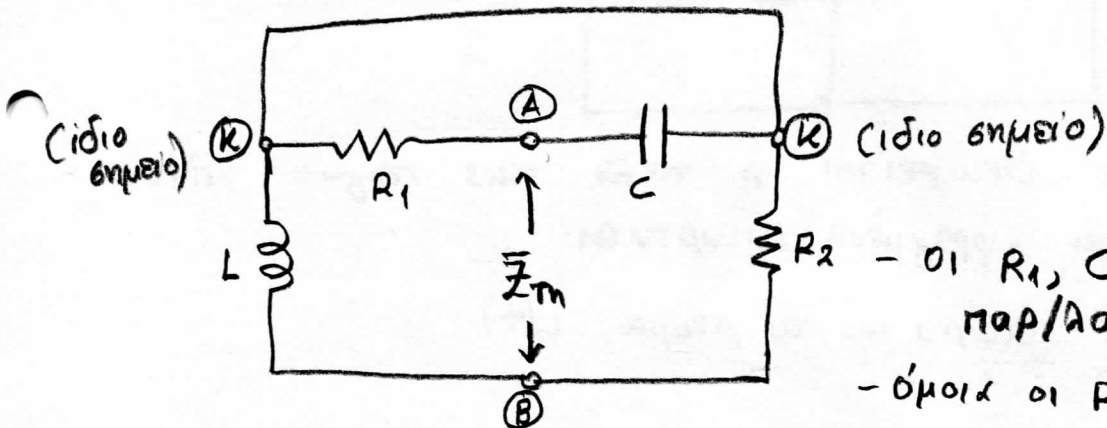
$$\Rightarrow \bar{I}_1 = \frac{-\bar{V}_{n3} - R_2 \bar{I}_{n2} + j\omega L \bar{I}_{n1}}{R_2 + j\omega L} \quad (4)$$

Αντικαθιστώντας τις (3) και (4) (εκφράσεις των \bar{I}_1, \bar{I}_2) (70)

στην (1) ή στην (2) βρίσκω το \bar{V}_{Th}

Εύρεση \bar{Z}_{Th}

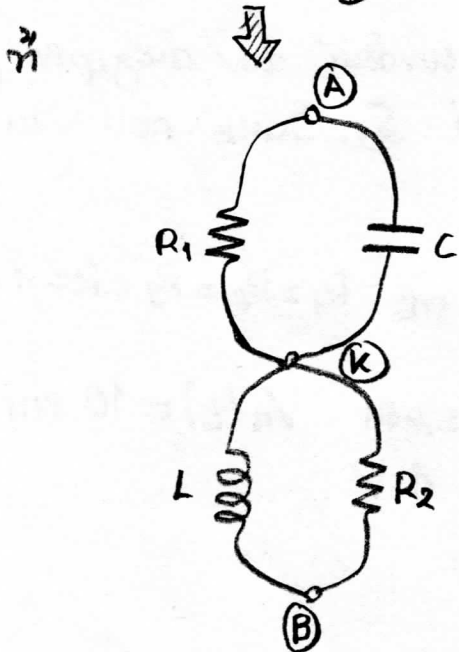
Μηδενποιούμε τις πηγές: \bar{I}_{source}
 πηγή τάσης \rightarrow βραχυκύκλιση
 πηγή ρεύματος \rightarrow ανοικτόκύκλιση
 - το δικτυό χίνεται:

- οι R_1, C είναι συνδεδεμένες παράλληλα (κοινά τα δύο άκρα)

- όμοια οι R_2, L

οι δύο παράλληλοι συνδυασμοί είναι συνδεδεμένοι εν σειρά

οπότε

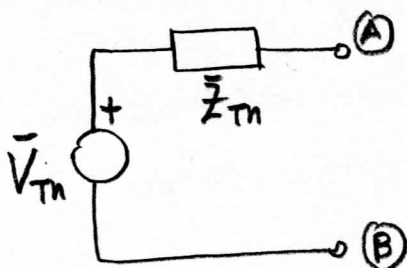
$$\bar{Z}_{Th} = \bar{Z}_{AB} = (R_1 \parallel C) + (R_2 \parallel L)$$

οπότε

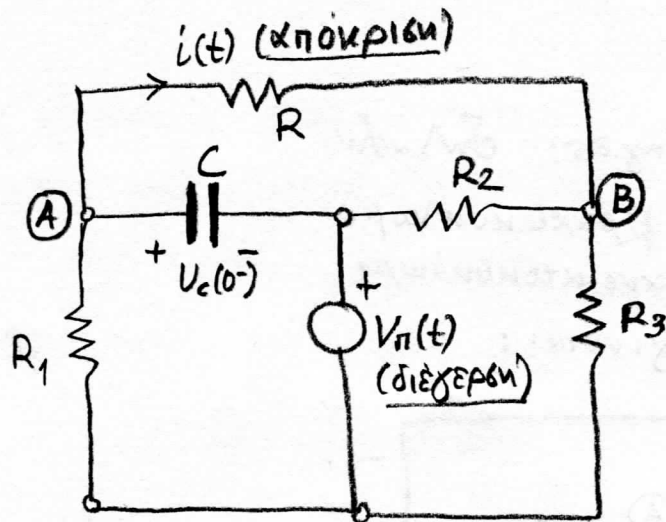
$$\bar{Z}_{Th} = \frac{R_1 \frac{1}{j\omega C}}{R_1 + \frac{1}{j\omega C}} + \frac{R_2 \cdot j\omega L}{R_2 + j\omega L}$$

(γνωστό)

οπότε βρίσκω το ισοδύναμο Thevenin (χωρίς την \bar{Z})

Δίδεται το ακόλουθο δίκτυο

- ως διέγερση θεωρείται η τάση της πηγής $V_n(t)$ η οποία είναι φραγμένη συνάρτηση
- ως απόκριση θεωρείται το ρεύμα $i(t)$

Ζητούνται:

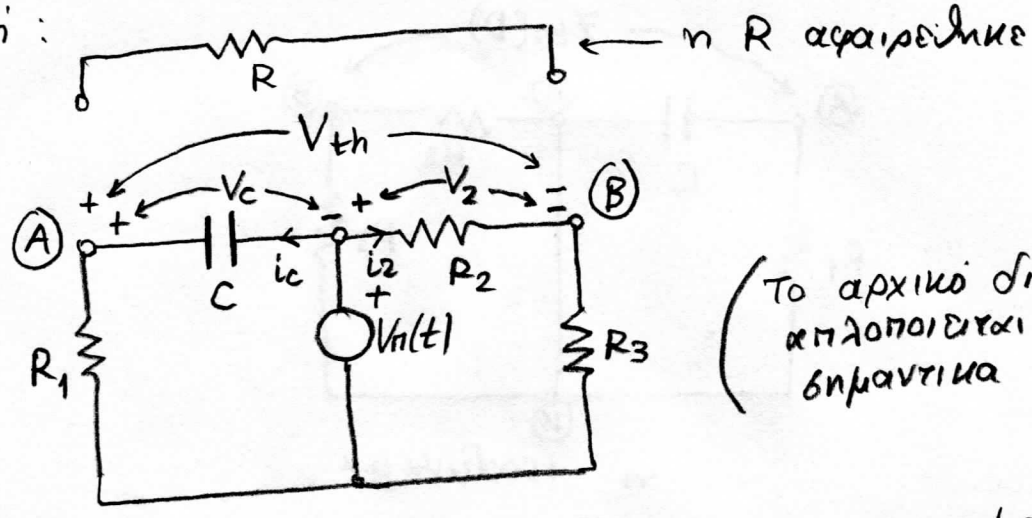
- 1) Η Διαφορική Εξίσωση που συνδέει την διέγερση με την απόκριση και η Αρχική Συνθήκη που την συνδέει
- 2) Η βηματική απόκριση (θεωρείστε $R_1 = R_2 = R_3 = R = 1 \Omega$, $C = 1 F$)
- 3) Η πλήρης απόκριση στην διέγερση $V_n(t) = 10 \sin(2t)$ με $U_C(0^-) = 1 V$

ΑΠ/

1) Εύρεση Δ.Ε + Α.Σ.

Το δίκτυο είναι αρκετά περίπλοκο για να υπολογιστεί με άμεσο τρόπο το ρεύμα $i(t)$
 Μια πολύ καλή λύση είναι να χρησιμοποιηθεί το θεώρημα Thevenin στα άκρα (A)-(B) αφαιρώντας αρχικά την αντίσταση R

δηλαδή:

(Το αρχικό δίκτυο απλοποιείται σημαντικά)

θα ισχύει $V_{th} = V_c + V_2$ (σύμφωνα με τις σημειωμένες φορές αναφοράς)

όπου με εφαρμογή του διαχωρισμού τάσεων:

$$V_c(t) = -V_n(t) \frac{\frac{1}{CD}}{R_1 + \frac{1}{CD}} \quad (\text{πρόσοχη στο } (-))$$

και

$$V_2(t) = V_n(t) \frac{R_2}{R_2 + R_3}$$

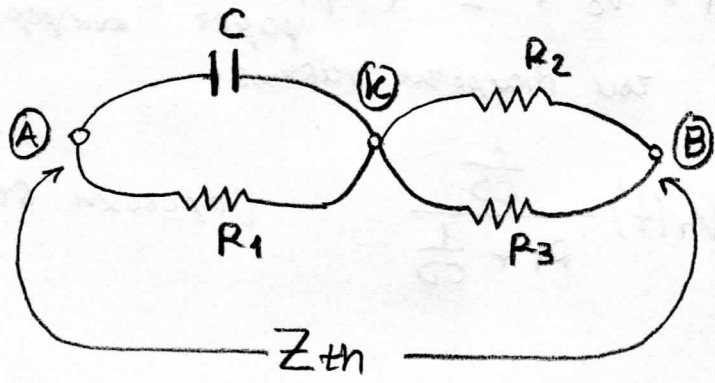
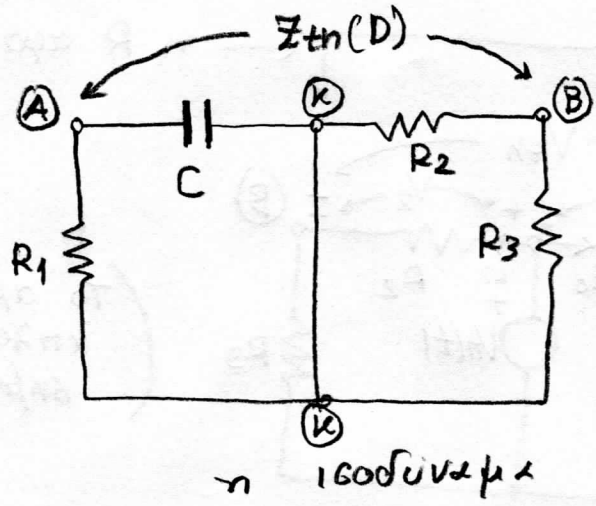
άρα $V_c(t) = \frac{-V_n(t)}{R_1 CD + 1}$ και $V_2(t) = \frac{R_2 V_n(t)}{R_2 + R_3}$

και $V_{th} = V_n(t) \left(\frac{-1}{R_1 CD + 1} + \frac{R_2}{R_2 + R_3} \right)$

Κάνοντας τις πράξεις κατάλληλα:

$$V_{th}(t) = \frac{(R_1 R_2 C D - R_3) V_n(t)}{(R_2 + R_3) R_1 C D + R_2 + R_3}$$

Υπολογίζουμε το $Z_{th}(D)$. Μηδενποιούμε την $V_n(t)$

οπλ

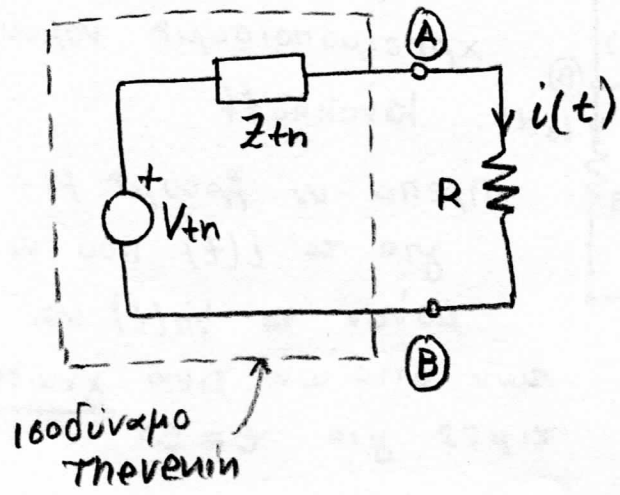
$$Z_{th}(D) = (R_1 // C) + (R_2 // R_3) = \frac{R_1 \frac{1}{CD}}{R_1 + \frac{1}{CD}} + \frac{R_2 R_3}{R_2 + R_3}$$

$$\Rightarrow Z_{th}(D) = \frac{R_1}{R_1 C D + 1} + \frac{R_2 R_3}{R_2 + R_3} \quad \text{και κάνοντας τις πράξεις}$$

τελικά:

$$Z_{th}(D) = \frac{R_1 R_2 R_3 C D + R_1 R_2 + R_2 R_3 + R_1 R_3}{(R_2 + R_3) R_1 C D + R_2 + R_3}$$

αρα καταλήγουμε

και

$$i(t) = \frac{V_{th}}{Z_{th} + R}$$

αρα βρήκαμε την Δ.Ε.

$$i(t) = \frac{(R_1 R_2 C D - R_3) V_{th}(t)}{R_1(R_2 + R_3) C D + R_2 + R_3}$$

$$\frac{R_1 R_2 R_3 C D + R_1 R_2 + R_2 R_3 + R_1 R_3}{R_1(R_2 + R_3) C D + R_2 + R_3} + R$$

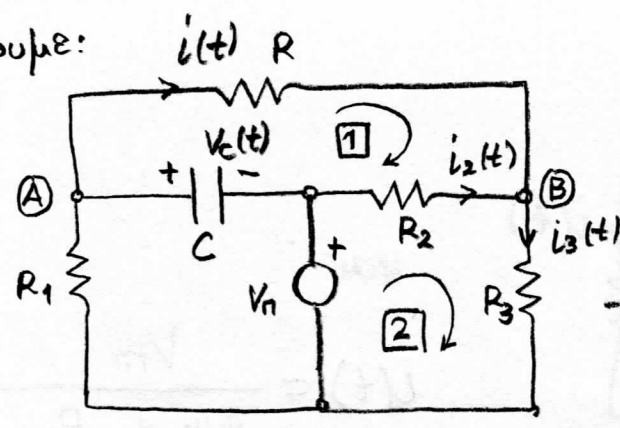
μετα απο πράξεις να καταλήξουμε τελικά:

$$\left[(R_1 R_2 R_3 + R R_1 R_2 + R R_1 R_3) C D + R_1 R_2 + R_2 R_3 + R_1 R_3 + R R_2 + R R_3 \right] i(t) =$$

$$= (R_1 R_2 C D - R_3) V_{th}(t) \quad (\Delta.Ε.)$$

- υπολογισμος Α.Σ. $i(0^+)$

έχουμε:

χρησιμοποιούμε νόμους Kirchhoff

- Πρέπει να βρούμε μια έκφραση για το $i(t)$ που να περιέχει μόνον το $V_n(t)$ και το $V_c(t)$ των οποίων είναι γνωστές οι τιμές για $t=0^+$

N.T.K. [1] $i(t)R - i_2(t)R_2 - V_c(t) = 0$ (1)
 (το $i_2(t)$ είναι άγνωστο για $t=0^+$)

N.P.K. [B] $i(t) + i_2(t) - i_3(t) = 0$ (2)

N.T.K. [2] $R_2 i_2(t) + R_3 i_3(t) - V_n(t) = 0$ (3)

οι (2), (3) γράφονται:

$$i_2(t) - i_3(t) = -i(t) \quad (2)$$

$$R_2 i_2(t) + R_3 i_3(t) = V_n(t) \quad (3)$$

από τις τελευταίες σχέσεις (σύστημα (2×2)) βρίσκω την έκφραση για το $i_2(t)$:

$$i_2(t) = \frac{-i(t)R_3 + V_n(t)}{R_2 + R_3} \quad (4)$$

αντικαθιστώ των (4) στην (1) και έχουμε:

$$i(t)R - \left(\frac{-i(t)R_3 + V_n(t)}{R_2 + R_3} \right) R_2 - V_c(t) = 0$$

$$i(t)R + i(t) \frac{R_2 R_3}{R_2 + R_3} = V_c(t) + V_n(t) \frac{R_2}{R_2 + R_3}$$

$$i(t) \frac{RR_2 + RR_3 + R_2 R_3}{R_2 + R_3} = V_c(t) + V_n(t) \frac{R_2}{R_2 + R_3}$$

αρα τελικά για $t = 0^+$ έχουμε την Α.Σ.

$$i(0^+) = \frac{R_2 + R_3}{RR_2 + RR_3 + R_2 R_3} V_c(0^+) + \frac{R_2}{RR_2 + RR_3 + R_2 R_3} V_n(0^+)$$

2) Εύρεση βηματικής απόκρισης

θετουμε $R_1 = R_2 = R_3 = R = 1\Omega$, $C = 1F$

$V_c(0^-) = V_c(0^+) = 0V$
 και $V_n(t) = u(t)$ } εφ' ορισμού!

αρα η Δ.Ε και η Α.Σ. γράφονται

Δ.Ε. $(3D + 5)i(t) = (D - 1)u(t) = \delta(t) - u(t)$

και για $t \geq 0^+$

Α.Ε. $(3D + 5)i(t) = -1$ (γιατί ;)

και Α.Σ. $i(0^+) = \frac{2}{3} \times 0 + \frac{1}{3} \times 1 = \frac{1}{3}$ Amp

χ. εφ' οβ. $3s + 5 = 0 \Rightarrow s_0 = -\frac{5}{3}$ αρα

$i_{ομογ}(t) = \kappa e^{-\frac{5}{3}t}$

η μερική λύση $i_{\text{part}}(t) = A = \text{σταθ}$

(77)

$$\text{αρα } (3D + 5)A = -1 \Rightarrow A = -\frac{1}{5} = i_{\text{part}}(t)$$

Επομένως

$$i_{\text{part}}(t) = \kappa e^{-\frac{5}{3}t} - \frac{1}{5}$$

$$\text{απο Α.Σ. } i_{\text{part}}(0^+) = \frac{1}{3} \quad \text{προκύπτει}$$

$$\frac{1}{3} = \kappa e^{-0} - \frac{1}{5} \Rightarrow \kappa = \frac{1}{3} + \frac{1}{5} = \frac{8}{15}$$

αρα τελικά

$$i_{\text{part}}(t) = \frac{8}{15} e^{-\frac{5}{3}t} - \frac{1}{5}$$

3) Εύρεση πλήρους απόκρισης στην είσοδο
 $V_n(t) = 10 \sin 2t$ με $V_c(0^-) = V_c(0^+) = 1V$

9a Έχω :

$$\text{Δ.Ε. } (3D + 5) i(t) = (D - 1) 10 \sin 2t$$

$$\begin{aligned} \text{Α.Σ. } i(0^+) &= \frac{2}{3} V_c(0^+) + \frac{1}{3} V_n(0^+) \\ &= \frac{2}{3} \times 1 + \frac{1}{3} \times 0 = \frac{2}{3} \text{ Amps} \end{aligned}$$

οπώς και πριν

$$i_{\text{homog}}(t) = K e^{-\frac{5}{3}t}$$

ψάχνουμε για $i_{\text{part}}(t)$ χρησιμοποιούμε τη μιγαδική μέθοδο

$$\text{δηλαδή: έχουμε } V_n(t) = 10 \sin 2t \rightarrow \bar{V}_n = 10 \quad (\omega = 2 \text{ r/s})$$

3) Δ.Ε. γραφεται στο μιγαδικό πεδίο

$$(3D + 5) i(t) = (D - 1) V_n(t) \rightarrow$$

$$\rightarrow (3(j\omega) + 5) \bar{I}_{\text{part}} = (j\omega - 1) \bar{V}_n \quad (\omega = 2 \text{ r/s})$$

όπου $\bar{I}_{\text{part}} = I_m e^{j\varphi}$ ο phasor της

$$i_{\text{part}}(t) = I_m \sin(\omega t + \varphi) \quad (\omega = 2 \text{ r/s})$$

$$\text{άρα } (3(j2) + 5) \bar{I}_{\text{part}} = (j2 - 1) 10$$

π

$$\bar{I}_{\mu\epsilon\pi} = \frac{10(j2 - 1)}{5 + j6} = \frac{-10 + j20}{5 + j6}$$

$$\Rightarrow \bar{I}_{\mu\epsilon\pi} = 2.863 e^{j66.4^\circ}$$

βυνητως

$$i_{\mu\epsilon\pi}(t) = 2.863 \sin(2t + 66.4^\circ)$$

αρα

$$i(t) = \kappa e^{-\frac{5}{3}t} + 2.863 \sin(2t + 66.4^\circ)$$

οπου: $i(0^+) = \frac{2}{3}$

προκινεται $\frac{2}{3} = \kappa + 2.863 \sin(66.4^\circ)$

$$\Rightarrow \kappa = -1.956$$

αρα

$$i(t) = -1.956 e^{-\frac{5}{3}t} + 2.863 \sin(2t - 66.4^\circ)$$